کد خبر: ۲۹۴۴۴۵
شنبه ۶ بهمن ۱۴۰۳ ۱۳:۳۱

مقالهٔ فرهنگی

تحلیل تحقق‌پذیریِ اهداف کمّیِ پژوهش و فناوری در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

مقالهٔ «تحلیل تحقق‌پذیریِ اهداف کمّیِ پژوهش و فناوری در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» در آذر ۱۴۰۱ به همت مهدیه فراز کیش و شهره نصری در مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری تهیه و منتشرشده و هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل میزان تحقق اهداف کمّی پژوهش و فناوری در برنامه ششم توسعه بر اساس رویکردی نظام‌مند در چهار دستهٔ شاخص‌های درونزادی، برونزادی، پیامدی و اثرگذاری و متعاقباً استخراج درس‌آموزهای کلیدی در راستای تنظیم سند برنامه‌های آتی توسعه کشور است.

پایش و ارزیابی مستمرِ پژوهش و فناوری مبنایی برای سیاست‌گذاران فراهم می‌کند تا با دیدی جامع به سیاست‌گذاریِ مبتنی بر شواهد و یا اصلاح سیاست‌های پژوهش و فناوری بپردازند. هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل میزان تحقق اهداف کمّی پژوهش و فناوری در برنامه ششم توسعه بر اساس رویکردی نظام‌مند ذیل چهار دستهٔ شاخص‌های درونزادی، برونزادی، پیامدی و اثرگذاری و متعاقباً استخراج درس‌آموزهای کلیدی در راستای تنظیم سند برنامه‌های آتی توسعه کشور است. بر این اساس از روش‌شناسی کیفی مطالعه اسنادی به‌منظور تحلیل نمایه‌سنجی داده‌های ارزیابی عملکرد برنامه ششم توسعه کشور در حوزه پژوهش و فناوری استفاده‌شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که از منظر طراحی مفهومی، نظام شاخص‌گذاریِ پژوهش و فناوری ذیل برنامه ششم توسعه فاقد توازن کافی است. همچنین، بررسی عملکرد بخش پژوهش و فناوری در طول سال‌های برنامه ششم و مقایسه آن با اهداف برنامه‌ریزی‌شده در برنامه مذکور حاکی از آن است که میزان تحقق شاخص «نسبت اعتبارات پژوهشی دولتی مصوب به تولید ناخالص داخلی (درصد)» با درصد تحقق ۳۲% دارای ضعیف‌ترین سطح عملکرد و شاخص «نسبت تعداد پژوهشگر به جمعیت کشور» با درصد تحقق هدف ۱۱۴%، دارای مطلوب‌ترین سطح عملکرد است. در بخش پایانی تأکید می‌شود به‌عنوان جایگزین رویکرد منسوخ استفاده از شاخص‌های مطلق، به‌کارگیری شاخص‌های نسبی و ترکیبی، امکان ارزیابی‌های دقیق‌تر از تناسب، کارایی، اثربخشی و سودمندی حوزه پژوهش و فناوری را به همراه می‌آورد. همچنین سیاست‌گذاران باید راهکارهای تمرکز بیشتر بر اثرگذاری بلندمدت پژوهش و فناوری در سطح جامعه را با استفاده از شاخص‌گذاری مناسب، فراهم آورند.